

SOKSZÍNŰ PEDAGÓGIA

A tanulmánykötet remek összeállításban szerkesztett kiadvány. Az első fejezet a mentális egészség és a társas kapcsolatok iskolai, pedagógiai vonatkozásaival foglalkozik. A következő rész a multikulturális nevelés jellemzőit, feltételeit írja le. A harmadik az inkluzív gyakorlatokat mutatja be, míg a negyedik fejezetben két tanulmány a vallások gyermekképeére tér ki.

Az első fejezet kezdő tanulmánya behatóan foglalkozik a mentális egészséggel. F. Lassú Zsuzsa és Várszegi Petra szerzők sorra veszik azokat az erőforrásokat, amelyekre a mentálisan sérült szülők gyermekei támaszkodhatnak annak érdekében, hogy ők maguk mentálisan egészségesek maradjanak. Egy 2010-es tanulmányra hivatkozással a szerzőpáros arra hívja fel a figyelmet, hogy a tanulási zavarokkal küzdő gyermekek közel kétharmadánál kialakul valamilyen mentális, egészségi zavar. Természetesen a pedagógus nem mentálhigiénés szakember, nem pszichológus, így adódhatnak helyzetek, amikor jelzőként kell működnie, és a gyermeket szakemberhez irányítania.

Az atipikus fejlődésről szól Gyarmathy Éva írása, amely a diszlexia, diszgráfia, diszpraxia, diszkalkulia, figyelemzavar és a hiperaktivitás háttérben álló idegrendszeri folyamatokkal foglalkozik. A harmadik tanulmány Lénárt András tollából született, aki az inklúziómérésnek a lehetőségét fejté ki.

A következő Füzesné Illés Zsuzsanna írása, aki olyan kutatást mutat be, amelynek témája az egyén teljesítménymotivációja. A tanulmány által bemutatott kutatás arra hívja fel a figyelmet, hogy a társakhoz viszonyító teljesítménymotiváció inkább negatívan befolyásolja a tanulmányi előmenetelt. Azok, akik inkább az objektív(ebb) eredményekhez viszonyították saját céljaikat, nemcsak eredményesebbnek bizonyultak, hanem több társas kapcsolattal is rendelkeztek az osztályon belül.

A pedagógusnők mentálhigiénés állapotával Borbáth Katalin foglalkozott, aki arra a következtetésre jutott, hogy a mentálhigiénés sérülékenység bizonyos személyiségjegyeken múlik. Ehhez kapcsolható az a kutatás, mely Ádám Szilvia nevéhez kötődik. Ebben a tekintetben a legfőbb stresszorok kerülnek lejegyzésre: a tanulók csökkenő érdeklődése, fejlődésük elmaradása, az objektív feltételek és a támogató személyzet hiánya. Az eredmények közlése alapján a fizikai aktivitás védő tényezőnek bizonyult, ugyanakkor a problémaközpontú megoldási stratégiák inkább kockázati tényezőként jelentek meg.

A kötet második egységének tanulmányai a multikulturális nevelés témája köré szerveződnek. Az első tisztáznia igyekszik az inter- és a multikulturális nevelés fogalmát, a köztük levő különbséget. A Göbölös Rebeka Anna–Endrődy

Orsolya szerzőpáros rámutat arra, hogy lényegében mindkét fogalom kölcsönös elfogadásra nevel. Szerintük az egyetlen különbség, hogy a multikulturális társadalomban az egyes alcsoportok kevésbé vannak kapcsolatban egymással, míg az interkulturális társadalmakban szorosabb a kapcsolódás. Megállapítja azt is, hogy Magyarországon a multikulturális nevelésnek nincs kialakult formája, folyamatosan fejlődik. Azonban szerencsés helyzetben vannak a német nemzetiségi köznevelési intézmények, mert nagyon népszerűek. Márkus Éva úgy véli, hogy az integráció, a német és a más nemzetiségű gyermekek együttnevelése lényegében nem okoz nehézségeket. Müller Márta tanulmánya a német nemzetiségi óvodapedagógusi és tanítói képzéssel foglalkozik. Úgy véli, hogy viszonylag kedvező a helyzet, hiszen a nemzetiségi pedagógusképzésbe jelentkezők 75 százaléka a német képzést választja. Ugyanakkor problémát jelent, hogy nem mindig sikerül betölteni az előírt minimumlétszámot, így a szerző javasolja annak csökkentését.

A kétnyelvű tanulók integrálásával kapcsolatban Kovács Judit és Trentinné Benkő Éva, egy konkrét intézmény eredményességét vizsgálták. A Magyarországon élő második generációs vietnámiak befogadásáról Kovács Luca Sára kutatási eredményei a kettős kulturális közegre utalnak. A magyar nyelv ismerete magas szintű, az iskolai tanulás nem okoz gondot számukra. Identitásuk kettős, jobban szeretik magukat „vietnámi magyarként” meghatározni, mint csak „magyarként” vagy csak „vietnámiaként”. Az afrikai–magyar gyermekek helyzetét Komolafe Cinderella fejt ki; ők kevésbé élnek kedvező helyzetben, mint akár a német, akár a vietnámi magyar gyermekek. Több diszkriminációval, rasszista megnyilvánulással találkozhatnak. Ugyanakkor a kétnyelvűség és a kettős kultúra számukra is gyakran jelenik meg előnyként a tanulás során.

A fejezet záró tanulmányai, Szabóné Kármán Judit és Hortoványi Judit írásai; mindkettő a hazai roma gyermekek és családok helyzetével foglalkozik. Kiemelik az iskolázottsági mutatókat majd az egységes szocializáció hiányáról is olvashatunk. A tanulmányok ebben a tekintetben egyértelműen utalnak arra, hogy a hátrányokat csak olyan intézmények tudják korrigálni, amelyek ismerik a romákra jellemző szocializációs sajátosságokat.

A kötetben nyolc tanulmány foglalkozik az inklúziósegítő, jó gyakorlatok bemutatásával. Perlusz Andrea szerint a befogadó attitűd csak a pedagógusok magas színvonalon való együttműködése révén jöhet létre, ha közös a problémakezelés, és az értékek képviselőitben konszenzus uralkodik. Kollár János hasonló gondolatmenetben a befogadó társadalom és befogadó iskolák szerepéről ír, benne a fogyatékossgal élő emberek kirekesztettség elleni küzdelmét boncolgatja.

Angol, spanyol és japán példák kerülnek bemutatásra az interkulturális sokszínűség gyakorlatából. Endrődy bemutatja, hogy miért fontos, és hogyan készüljünk fel a hazai és többségi kultúrától eltérő, hazánkba érkező gyermek fogadására.

A *Kincses játékok* címet viselő tanulmányhoz, Ozsváth-Anga Erikának az *En Kincsesem* képességfejlesztő játékgyűjteménye adta az alapot. Berzsenyi Emese a

fogyatékoság társadalmi összefüggéseit vizsgálta, valamint arra fókuszált, hogy a problémát a 21. században miként érthetjük meg.

A japánból származó papírszínházról keveset tudunk. Az egyébként „audiovizuális ingeregüttesre építő módszer” magyar nyelvű szakirodalma fejlesztésre szorul, és ezt igyekszik pótolni Nagy-Jónás Izabella és Svraka Bernadett közös írása.

Elekes Györgyi kutatása a pedagógus személyével foglalkozik. A tanulmányban bemutatott kutatás diplomás romák életútját vizsgálta. Az eredmények azt mutatják, hogy a tanulmányi előmenetel nem véletlenszerű; abban nagyon fontos szerepe volt az általános és középiskolának. Emellett fontos szerepe volt az olyan makrotársadalmi tényezőknek, mint például a tanulmányi ösztöndíj.

A kötetet záró két tanulmány a zsidóság, a kereszténység és az iszlám vallás gyermekképpével foglalkozik. Berzsenyi Emese írása létfilozófiai kérdésként tekintette át az ábrahámfi vallások emberfelfogását, mely szerint a gyermek a szülők életének továbbvivője, Isten ajándéka. Endrődy Orsolya pedig a távol-keleti kultúrák gyermekképét elemzi. Ezekben fontos fogalom a „gyermekiesség”, azaz a gyermekkor játékos megélése. A gyermek szabadsága mellett is tiszteli a szüleit, és szereti a természetet, azzal harmóniában él. A gyermek anyai gondoskodással körülvéve, tiszteletteljes magatartásra törekszik. Ha egy pedagógus ilyen kultúrából érkező gyermeket nevel, akkor fontos ezeket az elveket elfogadnia és támogatnia.

A kiadvány címe sejteti, hogy a tanulmányokban sokszínű, számos témát érintő írásokkal találkozhatunk, és ez be is bizonyosodik. A bemutatott elemzések, gyakorlatok és módszerek mind a pedagógusok, mind pedig a pedagógusjelöltek számára nagy haszonnal forgathatók.

(Endrődy Orsolya – Svraka Bernadett – F. Lassú Zsuzsa szerkesztők: Sokszínű pedagógia. Inkluzív és multikulturális szemléletmód a pedagógiában. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2020)

Jaskóné dr. Gácsi Mária

PhD, egyetemi docens

Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Tanárképző Intézet